

OPONENTSKÝ POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Diplomantka: Bc. Tereza Kvášová

Název práce: Proměny mediální reprezentace zemědělství v tisku
(obsahová analýza vybraných českých deníků po roce 1990)

Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, Katedra sociální a kulturní ekologie. Praha, 2011.

Vedoucí DP: Mgr. et Mgr. Arnošt Novák

Autorka diplomové práce, Tereza Kvášová, se rozhodla zkoumat rozsah, způsob a proměny informování o zemědělství ve dvou českých denících. Téma vnímá ve dvou kontextech – postavení zemědělství ve společnosti (jež líčí především v ekonomických termínech, nicméně správně upozorňuje i na netržní aspekty zemědělství) a sociální, respektive mediální konstrukce reality. Tomu odpovídá členění teoretické části práce. Vlastnímu tématu se věnuje v empirické části, kdy pomocí obsahové analýzy zkoumá celkem 9 hypotéz na vzorku článků z Hospodářských novin a Práva v letech 1993, 1997, 2001, 2005 a 2009. Mezi její hlavní zjištění patří klesající mediální pozornost věnována zemědělství, potvrzení marginalizace zemědělců jako mediálních mluvčích, pokles jejich prestiže obecně a redukce zemědělství na jeho ekonomickou dimenzi.

Téma považuji za velmi vhodně zvolené – jeho mediální upozadění neznamena jeho irelevanci společenskou či akademickou. Vybraná kvantitativní metoda (doplněná i o kvalitativně studovanou proměnnou rámců) je pro přístup k tématu adekvátní – tj. umožňuje naplnit autorčin cíl prověřit mediální reprezentaci zemědělství v průběhu času a na vzorku dostatečně rozsáhlém, aby byl aspoň do jisté míry reprezentativní. Autorka navíc podle této kvantitativní metody postupuje s explicitním a kritickým vědomím jejích nedostatků. Volba Hospodářských novin a Práva jako potenciálních kontrastů v české mediální krajině není bez opodstatnění, ovšem je také vzhledem k rozsáhlosti sledovaného období poněkud anachronická, neboť nerespektuje proměny této krajiny (např. postavení Zemědělských, respektive Zemských novin v 90. letech nebo peripetie vývoje a cílové skupiny Hospodářských novin).

U volby vzorku se domnívám, že autorka mohla zvolit jiný postup, kterým by zvýšila reprezentativnost vzorku – pokud by namísto 8 kalendářních týdnů s rozestupem 7 týdnů v každém roce zvolila zkoumání týdenní periodicity, ovšem s týdenním odstupem – tj. první pondělí v roce, dále druhé úterý v roce, třetí středu v roce, atd. Takto, domnívám se, by se částečně vyrušil vliv „aktuálních kauz“ (například pokud se v týdnu zkoumaném autorkou vyskytla demonstrace zemědělců, vzhledem k velikosti celkového souboru by takový týden znamenal značnou anomálii), přičemž by zůstal dostatečně respektován sezónní aspekt, který

je pro zemědělství důležitý a 7týdenní rozestup v něm mohl vynechat důležitá období. Ovšem považuji ze poctivé a dobře odůvodněné, že autorka sama (str. 46) diskutuje limity dané pro interpretaci svých dat – aby pracovala se statisticky dostačně významným souborem, musela by si najmout tým kódovačů, což by nebylo legitimní od ní očekávat.

V teoretické části diplomantka demonstruje schopnost – ne vždy obvyklou – ve zkratce a přitom rigorózně pojednat klíčové pojmy, jež jsou pro její práci důležité. Jedinou výtkou pak může být, že vzhledem k prokázané schopnosti studovat teoretickou literaturu k ní přistupuje s respektem až přílišným a nepokusila se žádný z pojmů kriticky odmítnout, případně upravit jeho obsah. Kreativní přístup jí však jistě nechybí, což se ukazuje především v části práci, kde operacionalizuje hypotézy a při tvorbě proměnných provazuje operacionalizaci s teoretickou částí. V metodologické a analytické části osvědčila zvládnutí metody, dat, i interpretace (již provádí střizlivě, bez přepjatých generalizací).

Jednu výtku mám k úvodu práce – který je spíše anekdotickým popisem pohledu na mediální komunikaci o zemědělství konkrétní osoby – Jana Veleby, jehož „figura“ pak čtenáře provází i zbytkem textu. Na str. 33 se názor tohoto pána z Agrární komory ČR stává i důvodem pro výběr dat: „Hospodářské noviny byly pro analýzu vybrány proto, že je Jan Veleba označuje za hlavního nositele negativního obrazu zemědělců.“ Toto zarámování výzkumu považuji za neadekvátní – autorčino téma si jistě zaslouží pozornost i z jiných důvodů, než je verifikace dojmů jedné osoby, ačkoliv se v současnosti jedná o jednoho z klíčových hráčů. Nad obecnějším významem tématu své práce by se autorka mohla/měla zamyslet při obhajobě.

Struktura práce je dobře vyvážená, chybí jen regulérní úvod a o něco více prostoru snad mohlo být věnováno analytické části. Dodržování pravopisných pravidel, formální úprava, zařazení (vhodných) příloh včetně kódovací knihy – to vše nasvědčuje o dloudobé a systematické práci autorky. Bibliografie má rozsah odpovídající nárokům na diplomovou práci, je vyvážená s ohledem na interdisciplinární přístup a zahrnuje řadu cizojazyčných titulů.

Ačkoliv autorčiny závěry nemohou být definitivní, naznačují dostatečně přesvědčivě, že mediální reprezentace zemědělství v tisku je neopodstatněně negativní, jednorozměrná a marginalizující. O příčinách tohoto jevu zatím nezbyvá než spekulovat. Předkládána práce je dokladem osvojení si dovedností vědecké práce a rozhodně ji doporučuji k obhajobě (s navrhovaným bodovým hodnocením 15-19 bodů).